

zondag 14 februari 2021 in het Kruispunt
(online-kerkdienst)

lezing oude testament (lector)

2 Koningen 5, 1-3. 9-15

2 Koningen 5, 1-3.9-15

1 Naäman, de bevelhebber van het Aramese leger, stond bij zijn koning in hoog aanzien en werd zeer door hem gewaardeerd, want de HEER had hem voor Aram een grote overwinning laten behalen. Maar deze grote krijgsman leed aan huidvraat.

2 Nu hadden de Arameeërs op een van hun strooptochten uit Israël een jong meisje meegevoerd, dat als slavin diende bij de vrouw van Naäman.

3 Zij zei tegen haar meesteres: 'Ach, kon mijn meester maar eens naar de profeet in Samaria gaan, die zou hem wel genezen.'

4 Naäman ging naar zijn koning en vertelde hem wat het meisje uit Israël had gezegd.

5 Daarop zei de koning van Aram: 'Ga erheen. Ik zal u een brief meegeven voor de koning van Israël.'

Naäman ging op weg, met tien talent zilver bij zich, zesduizend sjekel goud en tien stel kleren.

6 In de brief die hij aan de koning van Israël overhandigde, stond het volgende: 'Met deze brief stuur ik mijn dienaar Naäman naar u toe, om door u van zijn huidvraat te worden genezen.'

7 Zodra de koning van Israël de brief gelezen had, scheurde hij zijn kleren en riep uit: 'Ben ik soms een god, dat ik kan beschikken over leven of dood? Hij stuurt mij deze man om hem van zijn huidvraat te genezen. Let op mijn woorden: hij is uit op een conflict met mij!'

8 Toen de godsmen Elisa hoorde dat de koning van Israël zijn kleren had gescheurd, liet hij hem vragen: 'Waarom hebt u uw kleren gescheurd? Laat die man bij mij komen, dan zal hij merken dat er in Israël een echte profeet woont.'

9 Naäman reed met zijn strijdswagen naar het huis van Elisa.

10 Elisa stuurde iemand naar buiten om hem te zeggen: 'Baad u zevenmaal in de Jordaan, dan zal uw huid weer gezond worden en zult u weer rein zijn.'

11 Kwaad ging Naäman weg. 'Ik had gedacht dat hij zelf naar buiten zou komen,' zei hij. 'En dat hij de naam van de HEER, zijn God, zou aanroepen en met zijn hand over de aangetaste plek zou strijken, en zo de huidvraat zou wegnemen.'

12 Zijn de rivieren van Damascus, de Abana en de Parpar, soms niet beter dan alle wateren in Israël? Had ik me daarin niet kunnen baden om rein te worden?' Verontwaardigd draaide hij zich om en ging weg.

13 Maar zijn bedienden kwamen hem achterna en zeiden: 'Maar overste, als de profeet u een ingewikkelde opdracht had gegeven, had u die toch ook uitgevoerd? Dus nu hij tegen u zegt: "Baad u, en u zult weer rein worden," moet u dat zeker doen.'

14 Hierop daalde Naäman af naar de Jordaan en dompelde zich daar zevenmaal onder, zoals de godsmen had gezegd. Zijn huid werd weer gezond, zo gaaf als de huid van een kind, en hij was weer rein.

15 Toen keerde hij met zijn hele gevolg naar Elisa terug, maakte bij de godsmen zijn opwachting en zei: 'Ik wist wel dat er behalve in Israël in de hele wereld geen God is. Alstublieft, neemt u een geschenk van uw dienaar aan.'

orgel

Liedboek 350, 1.2.6.7. Het water van de grote vloed...

lezing nieuwe testament (lector)

Marcus 1, 40-45

Markus 1, 40-45

40 Er kwam iemand naar hem toe die aan huidvraat leed; hij smeekte hem om hulp en zei, terwijl hij op zijn knieën viel: 'Als u wilt, kunt u mij rein maken.'

41 Jezus kreeg medelijden, stak zijn hand uit, raakte hem aan en zei: 'Ik wil het, word rein.'

42 En meteen verdween zijn huidvraat en hij was rein.

43 Jezus stuurde hem weg met de ernstige waarschuwing:

44 'Denk erom dat u tegen niemand iets zegt, maar ga u aan de priester laten zien en breng het reinigingsoffer dat Mozes heeft voorgeschreven, als getuigenis voor de mensen.'

45 Maar toen de man vertrokken was, ging hij overal breeduit rondvertellen wat er gebeurd was, met als gevolg dat Jezus niet langer openlijk in een stad kon verschijnen, maar op eenzame plaatsen buiten de steden moest blijven. Toch bleven de mensen van alle kanten naar hem toe komen.

afspelen

De Heer heeft mij gezien... **

uitleg en overweging

Gemeente, lieve mensen van onze Heer,

---"melaats"---

Wat een verschijning, die Jezus!

Wat een optreden!

Zijn nabijheid werkt heilzaam,

wie bij hem was die heeft het ervaren.

Dat is het beeld wat Markus neerzet in zijn evangelie.

Ze kwamen met hun zieken naar hem toe,

zo lazen we vorige zondag.

Deze mens komt zelf naar Jezus.

Dat kan ook niet anders, er is gewoon niemand

die het voor hem op kan nemen,

hij is een uitgestotene.

Een mens met lepra, huidvraat

- het is een verzamelnaam voor allerlei huidziekten die besmettelijk waren.

Die mensen moesten worden gemeden.

Ze waren ook door hun familie vaak

in de steek gelaten.

Niet uit onverschilligheid, maar uit angst voor besmetting.

In corona-tijd kunnen we ons dat waarschijnlijk
een stuk beter voorstellen,
anders hadden we misschien argeloos
over dat woord "huidvraat" heengelezen...

Deze mensen mochten de stad niet in.
Ze waren uitgestoten,
mochten bij niemand in de buurt komen.

Ze moesten "onrein" roepen, om anderen te waarschuwen,
zodat die geen besmetting zouden oplopen.

Zo waren de regels.

Niet uit onverschilligheid dus, maar uit radeloosheid.
Men wist zich geen raad met besmettingsgevaar.

Ook in onze tijd, met corona, komen de regels eigenlijk
uit machteloosheid vandaan.

We weten niets anders te verzinnen
om er mee om te gaan
dan uit elkaars buurt te blijven.

De verwarring over de geldigheid,
de ongerijmdheden van de bepalingen,
de irritaties over het gedrag van anderen
- het is allemaal een openbaring van onze machteloosheid.

Mensen met huidvraat moesten leven in quarantaine,
niet voor 10 dagen maar voor altijd.

Ongenaakbaar, uitgestoten, voor de samenleving bijna dood.
Huidvraat, dat betekende dus vooral:
afgesloten zijn, verlaten door iedereen,
verlaten, ja, ook door God.

Want wie onrein was was ook ongeschikt voor deelname
aan religieuze bijeenkomsten.

ooooooo

Misschien voelen we het ook wel een beetje zo:
we zijn uitgesloten van bijeenkomsten,
ontmoetingen,
de vlam van het religieuze leven brandt nog wel,
maar is een waakvlam geworden.

Wachtend op dat het weer "aan" gaat...

In die tijd kwam daar nog bij, en dat is anders dan vandaag,
dat men over het algemeen ook dacht:
er zal wel iets zijn met je dat je dit krijgt.

De verbinding van ziekte en zonde
was veel meer voor de hand liggend
dan bij ons vandaag.

---aanraken---

Deze man valt voor Jezus op de knie,
zo is het verhaal, en smeekt om hulp.

Hij weet dat hij iets onmogelijks vraagt en doet het toch.
Hij breekt uit zijn isolement en overtreedt bewust
de besmettingsregels.

Hij houdt geen afstand.

Hij had "onrein" moeten roepen en had moeten weglopen.

Maar hij gaat naar Jezus toe.
Hij moet zelfs al een poos hebben staan wachten
tot Jezus vrijwel alleen is,
anders was hij onmiddellijk weggejaagd door omstanders.

En dan gaat het dus niet alleen om het overtreden van regels.
Hij brengt een ander in gevaar!
Want hij is besmettelijk.

Het is in onze tijd ook een probleem.
Mensen die het er op wagen om zich niet
aan de regels te houden.
Maar zich vaak niet realiseren dat het niet alleen om regels gaat,
maar dat je een gevaar bent,
en iemand mogelijkerwijs in levensgevaar kunt brengen.

Wij weten alleen niet hoe gevaarlijk we
voor een ander kunnen zijn
- dat wist men toen wel.

Hij komt in Jezus' buurt. Dat mocht niet.
Jezus raakt hem aan. Dat mocht ook niet.

Ze gaan beiden over grenzen heen.

Aanraking:

Onze huid is het lichaamsorgaan waarmee wij in contact staan met de wereld om ons heen, ook met de mensen om ons heen.

De huid is ook het orgaan dat ons beschermt tegen invloeden van buiten.

Het is een heel gevoelig orgaan.

Hoe zeer moeten mensen die eenzaam leven, verlangen naar aanraking!

We staan er doorgaans niet zo bij stil, maar iedere warme menselijke aanraking is heilzaam.

We weten dat allemaal van hoe we de wondjes van kinderen of kleinkinderen genezen, of hun buikpijn.

Een warme hand, een omhelzing, ook een schouderklopje - zijn allemaal genezend voor de ziekte die we eenzaamheid zijn gaan noemen.

Aanraking. Je moet bijna uitleggen wat dat is...

Zo dichtbij komen we elkaar meestal niet, behalve met je huisgenoten.

Maar ons lichaam vertelt wel de verhalen waarover onze mond zwijgt.

Onze ogen vertellen of we verdrietig zijn, of vrolijk.

Onze rug en onze schouders vertellen ons dat we lasten te dragen hebben, misschien wel veel duidelijker dan onze mond het kan uitdrukken.

---te groot---

U merkt het al: het verhaal rukt ons op deze manier wat dicht op de huid.

Wat hier verteld wordt, heeft ook een bijna intiem aspect.

Niet verder vertellen! - zo was de aanwijzing van Jezus.
Net als we vorige zondag al hoorden.

Vanwege het messiasgeheim van de evangelist natuurlijk,
maar toch vast ook omdat het hier
dingen betreft die aan het intieme raken
en daarom niet aan de grote klok gehangen moeten worden.

Je bent ontzettend kwetsbaar,
je hebt iets gedaan wat niet mocht.

En allerlei wildvreemde mensen voelen dat
als uitdaging om met je verhaal aan de slag te gaan.
En ze kunnen je pijn doen.
Je bent dan een publieke prooi geworden.

Zoals het tegenwoordig mensen overkomt
die meegedaan hebben
aan een datingprogramma op tv,
en dan vervolgens door wildvreemde mensen
op social media door het slijk worden gehaald.

Elke foto kan tegenwoordig willekeurig bewerkt worden,
ze kunnen filmpjes maken en je daarin
van alles laten zeggen wat je mond nooit heeft gezegd
- en het allemaal duizenden keren de wereld in sturen,
en je kunt er niets tegen doen.

Het gevolg is, zoals het in het laatste vers staat:
hij kon zich nergens meer vertonen.

Twee mensen die over grenzen gingen en kwetsbaar zijn.
Regelovertreeders.

Jezus mocht niet dichtbij komen,
zeker niet aanraken.

De zieke mocht niet vragen maar h
ad moeten waarschuwen.

En Jezus is nu, door die aanraking, zelf een onreine geworden,
zo zijn de regels van toen.
Hij zou 7 dagen in quarantaine moeten.

Misschien dat deze man denkt:
Jezus overtreedt zelf de regels,
waarom zou ik me dan aan zijn aanwijzingen houden?

Maar het is wel stom.

Er zijn gewoon dingen die je niet ongefilterd
in de publiciteit moet gooien.

Ook, omdat vanwege het verband tussen ziekte en zonde,
zoals dat in die tijd werd ervaren,
genezing altijd ook een persoonlijk leerproces is.

Je ziet het bij het verhaal van Naäman, dat we hoorden.

Hij wil door de profeet ontvangen worden,
met veel poeha,
zoals het past bij zijn status.

Maar de profeet stuurt zijn assistent, dat voelt hij als belediging.

Hij had beter kunnen weten,
want alle adviezen die hij krijgt,
komen van de laaggeplaatsten in zijn omgeving,
die zien het goed wat hij moet doen.

Pas op het laatst komt hij tot dat inzicht:
hij moet zich gedragen als een kwetsbaar mens,
hij moet van zijn voetstuk afstappen.
Hij moet niet alleen van huidvraat genezen worden.
Het is zijn persoonlijk leerproces.

Maar wie een sensationeel gebeuren doorgeeft
aan een anonieme massa
die vertelt dit er nooit bij.
Dat is persoonlijk, dat is een proces, dat is iets teers en kwetsbaars.

Niet vertellen!
Voordat je het weet wordt je een willoze prooi,
gaan wildvreemde mensen met je
meest kostbare ervaringen aan de haal
- en kun je je nergens meer vertonen.

---Jezus melaats---

Markus bedoelt, denk ik, ook nog iets anders met dit verhaal.

Op het einde van het verhaal zijn de rollen precies omgedraaid.
Degene waarmee het verhaal begon,
de geïsoleerde, de uitgestotene,
die is terug in de maatschappij
en mag met iedereen contact hebben.
Maar degene die hem de genezing bracht, Jezus,
moet leven als een geïsoleerde, uitgestotene.
Hij kan zich nergens meer vertonen.

Markus is nog steeds in het eerste hoofdstuk van zijn evangelie.
Hij is nog steeds bezig met de vraag: hoe is deze Jezus,
wat betekent hij?

Zou het kunnen dat hij wil zeggen: zo is hij.
Hij daalt af in ons menselijk bestaan, of,
om het met de woorden over de godsknecht
uit Jesaja te zeggen:
hij heeft onze ziekten op zich genomen,
en door zijn wonden ondervinden wij genezing.

En zo gaat onwillekeurig onze blik al richting 40-dagen-tijd,
die de komende week begint.

Kwetsbare Jezus.

Wacht het hele verhaal af, voordat je
sensaties en intimiteiten naar buiten brengt...

---"hij"---

Hij kon zich nergens meer vertonen.

Even goed letten op de tekst.
Er staat dat "hij" zich niet meer kon vertonen.
Wie is daarmee bedoeld? Jezus? Of die man?

De NBV schrijft met kleine letter, dus dan is niet duidelijk
wie die "hij" dan is.
Om die onduidelijkheid weg te nemen
heeft de NBV hier de naam Jezus ingevoegd,
maar die staat hier niet.
Dit vers heeft geen persoonsnamen.
In de vertaling van 1951 kon je dat nog zien doordat

"Hij" (hoofdletter) voor Jezus stond.

In de komende revisie van de NBV wordt dat weer veranderd, daar staat "hij" weer met hoofdletters als de uitgevers denken dat God of Jezus daarmee is bedoeld.

Er is nogal wat over te doen, u hebt dat ongetwijfeld opgemerkt via de media. Markus zou het zo wel bedoeld kunnen hebben, maar het blijft dus interpretatie als je hoofdletters gebruikt.

Misschien wil Markus die verwarring juist wél.

Zodat hij bewust in het midden laat wie hier is bedoeld, vanwege het spelen met die gedachte: hij heeft onze ziekten op zich genomen, zijn wonden betekenen voor ons genezing. Wie is hier gezond, wie is uitgestoten?

In oktober verschijnt de Nieuwe Nieuwe Bijbelvertaling, de NBV21. Dus u bent dan alvast gewaarschuwd, zal ik maar zeggen...

---Jezus---

Hoe is Jezus dan?

Dat is de leidende vraag voor Markus. Jezus, zoveel is duidelijk, is de mens van God op aarde.

Hij hoort het roepen van een mens, en hij heeft medelijden. Hij gaat over grenzen heen die hem zijn gesteld om heilzaam te zijn voor ons.

Hij wil dat wij in gemeenschap kunnen leven. Als we tot hem roepen vanwege wat er in ons leven kapot is gegaan, of kapot is gemaakt - dan doet het hem wat, onze eenzaamheid, onze isolatie, de dingen waar we het moeilijk mee hebben.

Hij blijft niet op afstand, hij duikt in ons bestaan.

Daarom heeft Markus het opgeschreven,

daarom is het doorgegeven
door de christelijke gemeente van het begin.

Jezus wil zijn hand uitstrekken en ons aanraken
en eenzaamheid en isolatie doorbreken.

Hij wil dat wij hoe dan ook - genezing ervaren.

Amen.

© Jan-Hendrik Kip

stilte

orgel

Liedboek 920 Gij hebt, o God, dit broze bestaan gewild...